

AMERIKETARA

Aspaldiko gauzea da gure etxe ta sendietan Ameriketatik etorriak aurkitzea: Eleizan: “Ni kolonbiarra naz”, gaisoaren etxean: “Ni brasildarra naz”, lege-gizon batek: “Ni arjentinarra naz”, ondo jantzita dagozan gizon bik: “Gu Mexiko'ko abadeak gara, gotzain batek: “Ni emengoa naz baiña Panama'tik etorri naz”, emakume batek: Urteak dira emen gagozela, baiña izaten benezuelatarra naz”, beste batek kalean: “Ni Puerto Riko'koa naz”.

Baiña urte batzuk dirala euskaldunak ziran ameriketara joaten ziranak: politikuak erbesteratuta, bigarren anaiak etxea anaiarena zalako, erlejiñoak eraginda joanak... Gure aita be Argentina'tik ibillia zan eta etorri be egin zan baiña ez dirutsu. “Joan eta etorri kapela gorri”.

Urrengo idaz-lanetan emendik ara joanak aitatuko doguz, azkenengoetatik asita. Jakiña da Kolon'ek bere ontzi baten euskaldunak eroiazala eta oneik matxinada bat sortu ebela bideko leguak berak esanak baiño geiago ziralako, eta gero, urterik urtera beste asko joan ziralako, asko eta ospetsuak, baiña ori Saski Naski izena eukan gure aldizkarian aztertu gendun. Orregaitik oraingo onetan azkenetik asiko gara, gero lenagokoak gogoratzeko.

Euskaldunak azkenengo guda galdu genduanen (1937n. urtean) asko izan ziran ara joanak, 1937n. urtetik 1947n.era 5000 bertaratu ziran.

Mexiko'n Belaustegigoitia'tar Frantzisko euskaldunen laguntzailleak erakunde bat sortu eban “Hogar” izenagaz eta Benezuela'n erbesteratuak eurak sortu eben “Asociación vasca de socorros mutuos” izeneko alkarte laguntzaillea.

Orduko Eusko Jaurlaritzak berak be Ameriketara eukan bere etxea 1941n. urtetik 1946n.era.

1941n. urtean eldu zan ara Jose Antonio Agirre lendakaria. Europa guztitik ibilli ondoren (irakurri “De Gernika a Nueva York pasando por Berlin” bere liburu ederra) Rio de Janeiro'ra eldu zan. Gero Uruguai'n eta Arjentina'n egin ebazan egotaldiak eta azkenean York Barri'ra eldu zan eta bizi al izateko erderazko irakastaldiak emon bear izan ebazala entzun dogu.

Geroago batu jakozan beste jaurbide batzuk: Monzon, Nardiz, Aznar, Toyos... Agirre'k lan aundia egin eban York Barri'n: Eusko Alkarteak batu, jakintza indartu, errepublikearen arazoak bideratu, kristiñau demokrazia alderdia sortu (au gero eskoitar espāñolen eskuetara jausi da) eta, batez be, Laterri Alkartuen (Aliados) gogoa sartu Ameriketara, Ludiko II guda etorriko zala ikusita geroa gertatzeko.

1936n. urte beratan eldu ziran Ameriketara lenengo euskaldun erbesteratuak, geienak zarrak eta an senideak eukazanak. Urte orretan zemendian eldu ziran Arjentina'ra Naparroa'ko Munarriz eta Gipuzkoa'ko Barrena.

1937n. urtean, gure lurra landu genduanen, eldu zan Ameriketara erbesteratuen bigarren uriolea: Gudariak, Jaurlaritzaren langilleak... Euren kontura joan ziran etxeak lagunduta: Laterri Batuetara, Mexiko'ra, Kolonbia'ra, Benezuela'ra... An laster sortu ziran eurak laguntzeko taldeak: Comites pro Euzkadi York Barri'n eta Buenos Aires'en, Delegación del País Vasco Mexiko'n. Intxausti'tar Manuel Maria'k sortu eban “Comité de secours aux basques”, Frantze'ko eleiztarak lagun ziralako...

1938n. urtean Jose Antonio Agirre'k Ordezkaritza bialdu eban Ameriketara, bat Irala'tar Anton buru zala York Barri'ra eta urrengo urtean Jon Bilbao'gaz Boise'ra, Txile'ra ta Uruguai'ra. Oneik Eusko Deia aldizkari entzutetsua sortu eben, Ameriketara euskaldunen abotsa izan zedin. 1978n. urtean oraindiño bizi zan Karakas'en.

1938n. urtean Benezuela'ko Gobernuagaz ituna egin zan, euren aldetik Gonzalo Salas buru zala. Liburuska bat argitaratu eben: “Inmigración Vasca para Venezuela” eta katolikuak eta bake-gizonak asko joan ziran.

Gorabeera guzti oneitan lan txalogarria egin eban, batez be Arjentina'n “Emakume Abertzale Batzak”.

OLAZAR'tar Martin'ek